

07.04.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2217, 2024/2253
Toplantı Tarihi/Sayısı : 11.02.2025/239
Karar Numarası : 2025/98
Başvuran : S.Ö.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, hastalığının gizliliği ihlal edilerek odasının kapısına yazı asıldığı, bu sebeple diğer mahpusların hastalığından haberdar olduğu ve hastalığı nedeniyle baskı ve ayrımcılığa maruz kaldığı, Kurum yöneticileri tarafından şikâyet dilekçelerinin işleme alınmadığı, Kurumda görev yapan personelin akşam sayımı için içeri girdiğinde oda kapısını tekmeleyerek açtığı, saç tıraşı talebinin hastalığı gerekçe gösterilerek reddedildiği, maddi imkânsızlıkları nedeniyle tıraş makinesi temin edemediği, ödemiş olduğu elektrik faturalarının kendisine verilmediği, Kurum personeli tarafından imzasının taklit edildiği, Kurum hesabından bilgisi dışında para çekildiği ve Kuruma girişte imzasının alınmadığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. HIV/AIDS hastası olduğunu ve 19/8/2024 tarihinde tutulduğu kuruma naklen geldiğini, hastalığının gizli tutulması gerektiği halde, Kurum Birinci Müdürü tarafından 20/8/2024 tarihinde kaldığı odanın kapısına hastalığına ilişkin bir yazı asıldığını, bu yazı nedeniyle yemek dağıtan diğer mahpusların hastalığını öğrendiğini, durumu Kurum İkinci Müdürü ve bir idare memuruyla görüşerek yazının kaldırılmasını talep ettiğini, ancak talebinin reddedildiğini, daha sonra nöbetçi müdürle görüştüğünü ve iki defa ceza infaz kurumu savcısı ile görüşmek için dilekçe yazdığını, bir gün sonra ise yazının kaldırılıp yerine “sağlık takibi” ibaresinin yer aldığı bir başka yazı asıldığını,

b. Kurum personelinin akşam sayımı sırasında oda kapısını tekme ile açtığını, bu olayı nöbetçi müdürle görüştüğünde ise “memur sayım için içeri girdiğinde tekme ile açabilir” cevabını aldığını,

c. Şikâyet dilekçelerinin işleme konulmadığını,

ç. Saç tıraşı olmak için dilekçe yazdığını, hastalığının gerekçe gösterilerek talebinin reddedildiğini ve maddi durumunun iyi olmaması nedeniyle kendine ait tıraş makinesi edinemediğini,

d. Kaldığı odanın elektrik faturasını ödediğini ancak tarafına fatura verilmediğini ve personel tarafından imzasının taklit edildiğini,

e. Kuruma girişte imza atması gerekirken kendisine imza attırılmadığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Kurum tarafından gönderilen yazılı görüşte özetle;

a. Hükümlünün Kuruma girişi esnasında, 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in “*Bulaşıcı hastalıklardan korunma*” başlığında yer alan 96’ncı maddesi gereği Kurumda tedaviyi sağlayacak nitelikte özel bölümü bulunmadığından, söz konusu işlemlerin yürütülmesinde kişisel verilerin korunmasına azami hassasiyet gösterilerek ve gerekli tüm tedbirlerin alınarak oda yerleştirmesinin yapıldığı,

b. Hükümlünün bulaşıcı hastalığının olması nedeniyle saç tıraş makinesi alması hususunda hükümlüye bilgi verildiğini; ancak hükümlünün henüz tıraş makinesi almadığını,

c. Hükümlünün yazmış olduğu dilekçelerine de ilgili Yönetmelik kapsamında bilgi verildiği ve dilekçelerine görüşme yapıldığına ilişkin şerh düşürüldüğünün Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) kayıtlarında tespit edildiği,

ç. Kurumda, 13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının Kullanımına Dair Yönetmelik’in hükümlerine uygun olarak hükümlü ve tutukluların para işlemlerinin yapıldığını, söz konusu Yönetmelik’in 8’nci maddesinde belirtilen hükümler uyarınca hükümlü ve tutukluların para takip işlemlerinin emanet hesaplarında tutulduğunu, yapılan her harcamanın UYAP dijital ortamında saklandığını, reddiyat ve tahsilat makbuzları düzenlenerek emanet para hesabı ile kantin hesabı arasındaki mutabakatı sağlayacak belgelerin düzenli şekilde tutulduğunu ve denetimlerde ibraz edildiğini, başvuranın elektrik ödemelerinin de bu hususlar çerçevesinde yapıldığı,

d. Hükümlünün imzalarının taklit edildiği ve görevli personelin kapıları tekme ile açtığına yönelik iddialarının gerçeği yansıtmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından kanuni süresi içerisinde yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*” başlıklı 17’nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir: “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)*”

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun görevleri arasında sayılmıştır.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükmü yer almaktadır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur. ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir: "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlallerinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine

incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

Başvuranın, Kurum personelinin akşam sayımı sırasında oda kapısını tekme atarak açtığı yönündeki iddiasına ilişkin olarak;

13. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2'nci Genel Rapor, Hapsedilme, para.44.). Anayasa Mahkemesi (AYM) de ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür edebileceğini; idarenin ve görevlilerin kasıtlı davranışları, yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle kötü muamelenin gerçekleşebileceğini belirtmektedir (AYM, *Ahmet Yeter*, 2014/5100, 16/2/2017, para. 39).

14. Doğası gereği cezalar veya menfi hareket ve eylemler ile olumsuz hayat deneyimleri, kişinin fiziksel ve ruhsal değerlerini etkileyebilmekte ve kişide stres, üzüntü ve sair menfi tezahürlere yol açabilmesi nedeniyle özellikle küçük düşürücü muamele kavramını çağrıştırmaktadır (AYM, *Işıl Yaykar*, B. No: 2013/2284, 15/4/2014, para. 35). Somut olayda başvuran kaldığı odanın bahçe kapısının kurum personeli tarafından tekmelenerek açıldığını ve bu olayı nöbetçi müdürle görüştüğünde “*memur sayım için içeri girdiğinde kapıyı tekme ile açabilir*” cevabını aldığı iddia etmektedir.

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No: 15473/89, 22/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “*makul kuşkunun kalmaması*” şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978 para. 161). Bununla birlikte, AYM de iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33).

16. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un “*İnfazda temel ilke*” başlıklı 2'nci maddesinin ikinci fıkrasında “*Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.*” ve mezkûr Kanun'un “*Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler*” başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “*Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan*

onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektilir” şeklinde düzenleme ile açıkça kötü muamele yasağı vurgulanmıştır. Dolayısıyla verilen bir mahkûmiyet kararının veya tutuklama kararının infazında mahkûmlar için sağlanacak şartlar insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmalıdır.

17. Başvuranın, Kurum personelinin akşam sayımı sırasında odasının kapısını eliyle kontrol etmek yerine tekme attığı yönündeki iddiasına ilişkin olarak; Muhatap Kurumca sunulan 21/11/2024 tarihli ve son 3 aya yönelik akşam sayımı kamera kayıtlarının incelenmesi sonucu başvuranın iddialarını destekleyecek bir delile ulaşılammakla birlikte; başvuran tarafından söz konusu iddialara ilişkin tarih ve kişi bilgisi verilmediği, iddialarına dayanak oluşturacak herhangi bir somut delil sunulmadığının anlaşılması nedeniyle inceleme şartlarını taşımayan iddianın kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

Başvuranın şikayet dilekçelerinin işleme konulmadığı iddiasına ilişkin olarak;

18. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “*Hak arama hürriyeti*” başlıklı 36’ncı maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*” Bu hüküm, AYM tarafından AİHS’in 6’ncı maddesiyle koruma altına alınan adil yargılanma hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamında bulunan mahkemeye erişim ve gerekçeli karar haklarını içerdiği şeklinde yorumlanmaktadır (AYM, *Hüseyin Balcılar*, B. No: 2019/36647, 11/1/2024, para. 25; AYM, *İrfan Güven*, B.No: 2019/29240, 12/4/2023, para. 3).

19. Anayasa’nın “*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*” başlıklı 40’ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*”

20. Anayasa’nın “*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*” başlıklı 74’üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: “(1) *Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.* (2) *Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.*”

21. Başvuranın şikayet dilekçelerinin çıkışının yapılmadığına ilişkin Muhatap Kurum tarafından 21/11/2024 tarihinde sunulan cevabî yazıda başvuranın dilekçelerine ilgili Yönetmelik kapsamında bilgi verildiği ve dilekçelerine görüşme yapıldığına ilişkin şerh düşürüldüğünün UYAP kayıtlarında tespit edildiği belirtilmekte ve söz konusu dilekçelerin onaylı nüshaları yazı ekinde sunulmaktadır. Yapılan belge incelemesi neticesinde, başvuranın şikayet dilekçelerinin çıkışının yapılmadığı yolundaki iddialarının yerinde olmadığı bu bağlamda kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

Başvuranın saç tıraşı olmak için dilekçe yazdığı, hastalığı gerekçe gösterilerek talebinin reddedildiği ve maddi durumunun iyi olmaması nedeniyle kendine ait tıraş makinesi

edinemediği iddialarına ilişkin olarak;

22. Muhatap Kurum tarafından sunulan cevabî yazıda, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Bulaşıcı hastalıklardan korunma*" başlığında yer alan 96'ncı maddesi gereği tüm önlemler alındığı ve oda yerleştirmesinin yapıldığı bununla birlikte hükümlünün bulaşıcı hastalığının olması nedeniyle saç tıraş makinesi alması hususunda hükümlüye bilgi verildiği; ancak hükümlünün henüz tıraş makinesi almadığı belirtilmiştir.

23. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "*Bulaşıcı hastalıklardan korunma*" başlığında yer alan 96'ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre; "*Hükümlünün, bir sağlık kuruluşu ya da cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103'üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığına tespit edilmesi hâlinde, durum ceza infaz kurumu müdürüne yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır. Gerekli görülmesi hâlinde diğer bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak da aynı tedbirler alınır. Söz konusu işlemlerin yürütülmesinde kişisel verilerin korunmasına azami hassasiyet gösterilir.*" Söz konusu Yönetmelik'in ilgili maddesi kapsamında idarenin hastalığın yayılmasında önleyici tedbirler alma yükümlülüğü belirtilmiş olup, başvuran ve ceza infaz kurumundaki diğer mahpusların genel sağlığının korunması amacıyla ortak kullanımına açık olan saç tıraş makinesinin başvurana kullanılmamasının söz konusu yükümlülükler arasında yer aldığı değerlendirilmektedir.

24. İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda da AİHM, makul şüphe bulunmaması ya da bütün makul şüphenin ötesinde şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak AİHM, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

25. AYM, başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile zorlama şikayetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edileceğini belirtmiştir (AYM, *Hikmet Balabanoğlu*, B. No:2012/1334, 17/9/2013, para. 32). "*Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir.*" (AYM, *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45.)

26. Başvuranın maddi durumunun iyi olmaması nedeniyle kendine tıraş makinesi edinemediği iddiasına ilişkin olarak, maddi durumunun iyi olmadığı hususunu belgelendirmediği anlaşıldığından bu iddialar yönünden Kurumumuzca bir araştırma ve inceleme yapılmasının mümkün olmadığı, bu doğrultuda söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

Başvuranın kaldığı odanın elektrik faturasını ödediği ancak tarafına fatura verilmediği ve personel tarafından imzasının taklit edildiği iddialarına ilişkin olarak;

27. 17/6/2005 tarihli ve 31083 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarına Bulundurulacak Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “*Elektrikli eşyalar*” başlıklı 9’uncu maddesinin beşinci fıkrasına göre; “*Aydınlatma dışındaki elektrik giderleri, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından mesken abonelikleri için belirlenen ücret tarifesi esas alınarak ceza infaz kurumunca hesaplanan bedel üzerinden hükümlü tarafından karşılanır.*” Bu nedenle hükümlü ve tutuklulardan kurumun genel aydınlatma gideri değil, sadece oda ve eklentilerinde aydınlatma dışında kullandıkları elektrik bedeli tahsil edilmektedir.

28. Başvuranın, kaldığı odanın elektrik faturasını ödediği ancak tarafına fatura verilmediği ve personel tarafından imzasının taklit edildiği iddialarına ilişkin olarak; muhatap Kurumun sunduğu cevabî yazıda, hükümlü ve tutukluların para takip işlemlerinin 13/7/2005 tarihli ve 25874 sayılı Hükümlü ve Tutukluların Emanete Alınan Kişisel Paralarının Kullanımına Dair Yönetmelik’in hükümlerine uygun olarak yapıldığı, yapılan her harcamanın UYAP dijital ortamında saklanmakta olduğu, reddiyat ve tahsilat makbuzları düzenlenerek emanet para hesabı ile kantin hesabı arasındaki mutabakatı sağlayacak belgelerin düzenli şekilde tutulduğu ve denetimlerde ibraz edildiği, başvuranın da elektrik ödemelerinin bu hususlar çerçevesinde yapıldığı belirtilerek, başvuranın hesap döküm evrakları ile diğer makbuzların onaylı nüshaları gönderilmiştir. Yapılan incelemede, Ağustos ve Eylül aylarında faturalandırılan elektrik giderlerine ilişkin evraka düşülen notta, başvuranın kendisine sunulan faturayı sebep belirtmeden imzalamaktan imtina ettiği belirtilmektedir.

29. İhlal iddiasında bulunan kişinin iddialarını ispat etmesi genel kural olduğundan hukuki ve fiili deliller ile desteklenmeyen başvurular da açıkça dayanaktan yoksun kabul edilmektedir. AYM, ispat yükümlülüğü başvurana ait olmasına rağmen başvuranlar tarafından soyut şekilde birtakım hükümlere atıfta bulunulması ancak söz konusu hükümlerin nasıl ihlal edildiğinin açıklanmaması ve ispatlanmaması durumunda başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (AYM, *Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, para. 32).

30. Bununla birlikte 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

31. Başvuranın ödemiş olduğu elektrik giderlerine ilişkin faturaların kendisine verilmediği ve personel tarafından imzasının taklit edildiği iddialarını destekleyecek nitelikte herhangi bir delilin

sunulmadığı ve söz konusu iddiaların Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği anlaşıldığından bu iddialar yönünden Kurumumuzca bir araştırma ve inceleme yapılmasının mümkün olmadığı, bu doğrultuda söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

Başvuranın Kuruma girişte imza atması gerekirken kendisine imza attırılmadığı iddiasına ilişkin olarak;

32. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Kuruma alınma ve kayıt işlemleri*" başlıklı 21'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre; "*(1) Haklarında kesinleşmiş hapis cezasını içeren mahkûmiyet ve ödenmeyen adlî para cezalarının hapse çevrilmesine ilişkin karar bulunanlar, Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilirler. Üstleri ve eşyaları arandıktan sonra kabul odalarına konulur ve hekim muayenesinden sonra kuruma yerleştirme işlemleri yapılır. (2) Ceza infaz kurumuna alınan hükümlülerin adı ve soyadı, işledikleri suç, cezalarının türü ve süresi, mahkûmiyet ilâmının tarih ve numarası ve infaza başlandığı gün "hükümlü defteri"ne kayıt olunur. Bu defterdeki sıra numarası, hükümlünün numarasını oluşturur.*" Söz konusu Kanun ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında mahkûmların yeni Kuruma kabul işlemleri esnasında imzalaması gereken evrağa ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

33. Başvuranın, Kuruma girişte imza atması gerekirken kendisine imza attırılmadığını iddiasına ilişkin olarak; muhatap Kurumca gönderilen başvuranın Kuruma giriş ve kabul evraklarının onaylı nüshalarına ilişkin belgelerin incelenmesinden, başvuranın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Zorunlu nedenlerle nakil*" başlıklı 56'ncı maddesi ile Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan 5/6/2015 tarihli ve 167 No.lu Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler Hakkında Genelge'nin 17'nci maddesinin birinci fıkrası gereğince 19/08/2024 tarihinde Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndan Van Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü'ne nakledildiği, söz konusu nakil işlemi neticesinde başvuranın teslimine ilişkin "*Teslim Tesellüm Tutanağı*"nın nâkili gerçekleştiren görevli kolluk personeli ile nakli kabul eden Kurumun personeli tarafından imza edildiği anlaşılmaktadır.

34. Başvuranın Kuruma girişte imza atması gerekirken kendisine imza attırılmadığını iddiasına ilişkin olarak, söz konusu iddialarını destekleyecek nitelikte herhangi bir delilin sunulmadığı ve söz konusu iddiaların Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi kapsamına girmediği anlaşıldığından bu iddialar yönünden Kurumumuzca bir araştırma ve inceleme yapılmasının mümkün olmadığı, bu doğrultuda söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

Başvuranın sağlık verilerinin gizliliği ihlal edilerek odasının kapısına bu durumu ifşa eden bir yazı asıldığı iddiasına ilişkin olarak;

35. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarına göre; "(1) Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (3) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir".

36. AİHS'in "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8'nci maddesine göre; "Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

37. "Sağlık hizmeti, tüm mahpuslar hakkında tıbbi dosyalar hazırlayarak bunların doğruluğunu, güncelliğini ve gizliliğini muhafaza edecek ve tüm mahpusların talepleri üzerine kendi dosyalarına erişimi sağlanacaktır. Mahpus, tıbbi dosyasına erişmesi için üçüncü bir taraf tayin edebilir." (Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Mahpuslara Muameleye Dair Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları, 70/175, 17/12/2015, Kural 26)

38. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in "Bulaşıcı hastalıklardan korunma" başlığında yer alan 96'ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre; "Hükümlünün, bir sağlık kuruluşu ya da cezaevi tabibince yapılan muayene ve teşhisi sonucunda, 1593 sayılı Kanunun 103'üncü maddesinde sayılan zührevi hastalıklar ile HIV virüsü taşıdığı tespit edilmesi hâlinde, durum ceza infaz kurumu müdürüne yazıyla gizli olarak bildirilir. Ancak bu hâlde de, kurum olanakları ölçüsünde cezaevi tabibi, bunların ilk tedavilerini yapar ve hastalığın yayılmasını önleyici tedbirleri alır. Gerekli görülmesi hâlinde diğer bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak da aynı tedbirler alınır. Söz konusu işlemlerin yürütülmesinde kişisel verilerin korunmasına azami hassasiyet gösterilir."

39. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetim hataları veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sağlanan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Anayasa Mahkemesi [AYM], Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 37).

40. Anayasa'nın 17'nci maddesi, ceza infaz kurumunda tutulan bir mahpusun içinde bulunduğu

şartların insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını da koruma altına almaktadır. İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahpusları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir(AYM, *Turan Günana*, para. 39).

41. Bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekir. Her olayda asgari eşiğin aşılp aşılmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23). Tutulma koşullarının Anayasa'nın 17'nci maddesi yönünden yapılacak asgari ağırlık seviyesi değerlendirmesinde; tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların fiziksel ve zihinsel etkileri, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir (AYM, *Cengiz Yetgin*, B. No: 2019/39068, 14/6/2023, para. 58).

42. Bununla birlikte başvuruya konu olayda, başvuranın kapısına hastalığının ifşa edilmesine sebebiyet verecek bir yazı yazılmasının kötü muamele olarak tanımlanamayacağı, muhatap tarafından başvuranın talebi üzerine söz konusu yazının kaldırılıp yerine “sağlık takibi” ibareli bir yazınının konulmasıyla olumlu adımların atıldığı, sorunun geçici bir durum olmasından ve kısa süreli olmasından kaynaklı olarak günlük hayatı, ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olan ıstırap düzeyinin ötesinde etkileyecek hale getirmediği anlaşılmış olup başvuranın mezkûr iddiasının kötü muamele yasağı kapsamına girebilecek asgari eşiğe ulaşmadığı ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği tespit edilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

11/2/2025 tarihinde Prof. Dr. Muharrem KILIÇ, Dilek ERTÜRK ve Ünal SADE'nin karşı oyları ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: 2025/98 S.Ö. Kurul Kararı Prof. Dr. Muharrem KILIÇ, Dilek ERTÜRK ve Ünal SADE Karşı
Oyu

18.03.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : S.Ö.
Karar Numarası : 2025/98

Kötü muamele yasağı, ulusal ve uluslararası hukukta bireylerin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü koruma amacı taşıyan temel insan haklarından biridir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3'üncü maddesi, işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyi kesin bir şekilde yasaklamaktadır. Bu yasağın ihlali, bireyin psikolojik bütünlüğünü ve insan onurunu zedeleyen her türlü eylemi kapsar.

Ceza infaz kurumunda bulunan bir bireyin sağlık verilerinin gizliliğinin ihlal edilerek odasının kapısına ifşa edici bir yazı asılması, bu yasağın ihlali olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, sağlık verilerinin kamuya ifşa edilmesi bireyin psikolojik baskıya maruz kalmasına ve onurunun zedelenmesine neden olabilir. AİHM içtihatlarına göre, bireyin psikolojik bütünlüğüne zarar veren ve insan onurunu rencide eden her türlü işlem, kötü muamele kapsamında değerlendirilmektedir. Mahpusların sağlık durumunun rızası dışında açıklanması, onun ruh sağlığı üzerinde derin etkiler bırakabilir ve sosyal damgalanma riskini artırabilir. Bu tür bir uygulama, bireyin cezaevi içinde ayrımcılığa uğramasına, dışlanmasına ve hatta fiziksel güvenliğinin tehlikeye girmesine sebep olabilir. Ceza infaz kurumları kapalı ve kontrol altında bir ortam olduğundan, bu tür bir damgalama mahpusun bulunduğu kurum içerisinde zorbalığa veya kötü muameleye maruz kalma ihtimalini artırabilir.

Devletin ceza infaz kurumlarında bulunan bireyleri kötü muameleye karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Kurum idaresi, mahpusların kişisel verilerinin korunmasından ve insan haklarına uygun bir muamele görmesinden birinci derecede sorumludur. Mahremiyetin ihlaline dayanan bu tür bir uygulamanın gerçekleştirilmesi, yalnızca hukuki sonuçlar doğurmakla kalmaz; aynı zamanda ceza infaz kurumu içerisindeki genel güven ortamını da ciddi şekilde zedeler.

Ulusal Önleme Mekanizması olarak TIHEK'in temel işlevlerinden biri, ceza infaz kurumlarında mahpusların maruz kalabileceği insan hakları ihlallerini tespit etmek, önlemek ve yetkili makamlara raporlamaktır. Ulusal Önleme Mekanizması, özgürlüğünden yoksun bırakılmış bireylerin insan onuruna uygun koşullarda tutulmasını sağlamak ve kötü muameleye maruz kalmalarını engellemekle yükümlüdür. Bu kapsamda, bir mahpusun sağlık verilerinin gizliliğinin ihlal edilmesi, kötü muamele yasağının yanı sıra bireyin mahremiyetinin ve kişisel verilerinin korunması hakkının ihlali anlamına gelir.

Sonuç olarak, ceza infaz kurumlarında sağlık verilerinin gizliliğinin ihlali, kötü muamele yasağı ile

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

doğrudan bağlantılı olup bireylerin fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne zarar verebilecek bir durum yaratmaktadır. Ulusal Önleme Mekanizması, bu tür ihlalleri önlemekle yükümlü bir denetim organı olarak, ceza infaz kurumlarında mahremiyet hakkının korunmasını sağlamak ve kötü muameleye yol açabilecek uygulamaları tespit etmek adına etkin bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, ceza infaz kurumunda bulunan bir mahkûmun sağlık verilerinin gizliliğinin ihlal edilerek odasının kapısına ifşa edici bir yazı asılması, Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında değerlendirilmesi gereken bir durumdur. Böyle bir uygulama, mahkûmun insan onurunu zedeleyici bir muameleye maruz kalmasına neden olabileceği gibi, kötü muamele yasağının ihlaline de yol açacaktır. Bu gerekçeyle sayın çoğunluğun kararına iştirak edilmemiştir.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: